

Iwona Pawlas

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

ROZWÓJ MIĘDZYNARODOWYCH POWIĄZAŃ HANDLOWYCH I KAPITAŁOWYCH CHIN NA POCZĄTKU XXI W.

Wprowadzenie

Chiny to jeden z najdynamiczniej rozwijających się podmiotów gospodarki światowej XXI w. W latach 2001-2012 średnie realne tempo wzrostu PKB Chin było równe 9,2% w skali roku. W analizowanym okresie PKB per capita według parytetu siły nabywczej wzrosło z 3900 USD (PPP) do 9100 USD (PPP)¹. Można zaobserwować coraz aktywniejsze włączanie się Chin w międzynarodowy podział pracy i procesy globalizacyjne, a w szczególności w międzynarodowy handel oraz transfer kapitału. Zmiana pozycji Chin we współczesnej gospodarce światowej jest pochodną reform gospodarczych oraz utrzymującej się wysokiej dynamiki wzrostu gospodarczego. Duże znaczenie dla procesu integracji z gospodarką światową miało przystąpienie Chin do Światowej Organizacji Handlu. Celem artykułu jest przedstawienie rozwoju międzynarodowych powiązań handlowych i kapitałowych Chin na początku XXI w.

1. Uczestnictwo Chin w międzynarodowym handlu towarowym

Pierwszym etapem integracji z gospodarką światową jest zazwyczaj budowa więzi handlowych. Rosnąca otwartość chińskiej gospodarki przekłada się na

---

¹ Najszybsze realne tempo wzrostu PKB odnotowano w 2007 r. – 11,9%, z kolei najgorszy wynik to 7,8% w 2012 r. Podaję za CIA World Factbook, <http://www.indexmundi.com/g/g.aspx?c=ch&v=66> [30.08.2013].

jej udział w światowym handlu towarowym². W tab. 1 przedstawiono wielkość handlu zagranicznego Chin w latach 2001-2012.

Tabela 1

Handel zagraniczny Chin w latach 2001-2011 (mld USD)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Eksport	266	326	438	593	762	963	1218	1430	1202	1578	1898	2049
Import	244	295	413	561	660	795	956	1130	1006	1395	1743	1818
Saldo	+22	+31	+25	+32	+102	+168	+262	+300	+196	+183	+155	+241

Źródło: World Bank, <http://www.worldbank.org/>; International Trade Statistics 2002; WTO, International Trade Statistics 2003; WTO, International Trade Statistics 2004; WTO, International Trade Statistics 2005; WTO, International Trade Statistics 2006; WTO, International Trade Statistics 2007; WTO, International Trade Statistics 2008; WTO, International Trade Statistics 2009; WTO, International Trade Statistics 2010; WTO, International Trade Statistics 2011; WTO, International Trade Statistics 2012; WTO, oraz World Trade Report 2013, http://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/world_trade_report13_e.pdf, s. 34.

Jak wynika z zaprezentowanych danych eksport Chin rósł nieprzerwanie od 2001 do 2008 r., zwiększając się ponad pięciokrotnie z 266 mld USD do 1430 mld USD. W 2009 r. w związku z globalnym kryzysem nastąpiło ograniczenie eksportu badanej gospodarki do 1202 mld USD, jednak już w 2010 r. wartość sprzedaży towarów chińskich na rynku światowym wzrosła do prawie 1600 mld USD, a w latach 2011-2012 odnotowano dalszy wzrost eksportu Chin do około 1900 mld USD i 2020 mld USD odpowiednio. W 2012 r. wartość eksportu Chin stanowiła zatem ponad 750% eksportu z początku XXI w. W tym samym okresie import Chin zwiększył się z 244 mld USD do 1818 mld USD, czyli o prawie 650% (w 2009 r. także odnotowano ograniczenie działalności importowej). W całym badanym okresie utrzymywało się dodatnie saldo obrotów towarowych Chin z zagranicą. Nadwyżka wynosiła 22 mld USD w 2001 r. i stopniowo rosła do 2008 r., kiedy to osiągnęła wartość 300 mld USD. W latach 2009-2011 nadwyżka uległa stopniowemu ograniczeniu do poziomu 155 mld USD w 2011 r., by ponownie wyraźnie wzrosnąć w 2012 r. do ponad 240 mld USD.

Tabela 2

Miejsce i udział Chin w światowym eksporcie i imporcie w latach 2001-2012

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Eksport												
Udział (%)	4,3	5,0	5,8	6,5	7,3	8,0	8,7	8,9	9,6	10,4	10,4	11,41
Miejsce	6	5	4	3	3	3	2	2	1	1	1	1
Import												
Udział (%)	3,8	4,4	5,3	5,9	6,1	6,4	6,7	6,9	7,9	9,1	9,5	10,01
Miejsce	6	6	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2

Źródło: Ibid.

² Na temat relacji handlowych Chin w pierwszej połowie XX wieku pisze m.in.: T. Białowas: Wzrost znaczenia Chin w gospodarce światowej. „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin-Polonia”, Sectio H, 2005, Vol. XXXIX, nr 8, s. 113 i nast.

Duża dynamika eksportu oraz importu Chin znalazła odzwierciedlenie w zmianie miejsca oraz udziału tego podmiotu w światowej wymianie towarowej. W 2001 r. udział Chin w światowym eksporcie wynosił 4,3%, co dawało szóste miejsce w świecie, natomiast w latach 2010-2011 udział Chin w światowym eksporcie był równy 10,4%, a w 2012 r. przekroczył 11,4%. Od 2009 r. Chiny zajmują pozycję lidera eksportu. W latach 2001-2002 Chiny zajmowały szóste miejsce na liście światowych importerów, a ich udział w globalnym imporcie oscylował w granicach 3,8%-4,4%. Od 2009 r. Chiny zajmują drugą pozycję na liście światowych importerów, a ich udział zwiększył się do 10% w 2012 r. (tab. 2).

W tab. 3 przedstawiono najważniejszych partnerów Chin w eksporcie oraz imporcie w wybranych latach. Największym odbiorcą towarów chińskich są Stany Zjednoczone. Wyjątkiem jest 2011 r., kiedy to pierwsze miejsce wśród rynków eksportowych Chin zajęła Unia Europejska. W 2001 r. na rynek USA trafiło około 20,5% towarów eksportowanych przez Chiny, jednak w badanym okresie udział USA w eksporcie Chin zmniejszył się do około 17%. Udział UE w eksporcie Chin wynosił około 15% w 2001 r. (co dawało UE miejsce czwarte na liście głównych partnerów Chin w eksporcie), w latach 2005, 2011 zwiększył się do ponad 18%, a w 2012 r. był równy 16,3%. Na początku XXI w. na drugim oraz trzecim miejscu na liście głównych partnerów handlowych Chin znalazły się Hongkong i Japonia, których udział w eksporcie Chin wynosił wówczas około 17%. W pierwszej piątce znalazła się jeszcze Korea Płd., do której w 2001 r. trafiło 4,7% towarów eksportowanych z Chin. W badanym okresie następowały pewne przetasowania w grupie najważniejszych partnerów handlowych Chin w eksporcie. Od 2005 r. trzecie miejsce zajmuje Hongkong z udziałem na poziomie 14%-16%. Na czwarte miejsce spadła Japonia, której udział w eksporcie Chin sukcesywnie spada (w 2012 r. był równy 7,4%). W 2001 r. najważniejszym partnerem Chin po stronie importu była Japonia, skąd pochodziło ponad 17,5% towarów importowanych do Chin. Na drugim miejscu znalazła się Unia Europejska z udziałem na poziomie 14,7%. Kolejne pozycje zajęły Tajwan (11,2%), USA (10,8%) oraz Korea Płd. (9,60%). W latach 2011-2012 najważniejszym partnerem Chin w imporcie była Unia Europejska, której udział był równy około 12%. Na drugim miejscu znalazła się Japonia (10%-11%), na trzecim – Korea Płd. (9,30-9,8%), a na kolejnych pozycjach USA i Tajwan (po około 7%).

Tabela 3

Najważniejsi partnerzy handlowi Chin w latach 2001, 2005, 2011 i 2012 (udziały w %)

Wyszczególnienie	Eksport				Import			
	2001	2005	2011	2012	2001	2005	2011	2012
Unia Europejska	15,39	18,87	18,76	16,30	14,66	11,15	12,11	11,70
USA	20,43	21,42	17,12	17,20	10,77	7,39	7,06	7,50
Hongkong	17,49	16,34	14,12	15,80	3,87	1,85	0,89	0,90
Japonia	16,89	11,02	7,81	7,40	17,57	15,21	11,16	10,10
Korea Płd.	4,70	4,61	4,37	4,50	9,60	11,64	9,33	9,80
Tajwan	1,88	2,17	1,85	1,90	11,23	11,32	7,16	7,50

Źródło: International Trade Statistics 2002; WTO, International Trade Statistics 2006; WTO, International Trade Statistics 2012; WTO oraz China exports by main countries, STARMAS, <http://www.starmass.com/china-review/imports-exports/china-top-export-market.htm> [23.08.2013]; China imports by main countries, STARMAS, <http://www.starmass.com/china-review/imports-exports/china-top-import-source.htm> [23.08.2013].

Następnym elementem poddanym analizie była struktura towarowa handlu zagranicznego Chin i jej ewentualne zmiany w latach 2005-2011. Odpowiednie dane zestawiono w tab. 4-5. W eksporcie Chin dominuje sekcja XVI – Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny, elektrotechniczny, której udział zwiększył się z 34% do 35%-36%. Na drugim miejscu znalazła się sekcja XI – Materiały włókiennicze i wyroby, jednak jej udział zmniejszył się o kilka punktów procentowych w badanym okresie (z 16,5% do 14,5%). Na uwagę zasługują jeszcze sekcje: VI – Produkty przemysłu chemicznego (około 5%), VII – Tworzywa sztuczne i wyroby (wzrost z 3,5% do ponad 4%), XV – Metale nieszlachetne i wyroby (udział tej sekcji oscyluje w granicach 6,8%-9,7%), XVII – Sprzęt transportowy (wzrost udziału z 4,5% do prawie 7%), XVIII – Przyrządy i aparaty optyczne, fotograficzne, pomiarowe, kontrolne (około 4%) oraz XX – Różne wyroby gotowe – meble, prefabrykaty budowlane, zabawki (spadek udziału z 7,3% do 6,6%).

W 2005 r. największe znaczenie w imporcie Chin miała sekcja XVI – Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny, elektrotechniczny, której udział wynosił wówczas 32,4%. Jej rola w imporcie Chin uległa jednak ograniczeniu i w 2011 r. sekcja ta znalazła się na drugim miejscu z udziałem na poziomie 23%. W 2005 r. bardzo ważna była sekcja V – Produkty mineralne, której udział wynosił około 16%. Znaczenie tej sekcji w chińskim imporcie bardzo wyraźnie rosło w badanym okresie i w 2011 r. import produktów mineralnych stanowił aż 27,4% (1 miejsce).

Tabela 4

Struktura towarowa eksportu Chin według sekcji CN w latach 2005-2011 (%)

Sekcja CN	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
I	2	3	4	5	6	7	8
I	1,04	0,88	0,71	0,69	0,94	0,9	0,92
II	1,29	1,09	1,11	0,95	1,2	1,16	1,09
II	0,04	0,04	0,03	0,05	0,03	0,03	0,03
IV	1,72	1,67	1,54	1,45	1,55	1,45	1,48
V	2,34	1,83	1,55	1,95	1,04	1,04	0,99

cd. tabeli 4

1	2	3	4	5	6	7	8
VI	4,72	4,39	4,75	5,42	5	5,29	5,53
VII	3,62	3,63	3,57	3,41	3,56	3,75	4,09
VIII	2,27	1,74	1,55	1,53	1,68	1,79	1,89
IX	1,15	1,2	1,12	0,95	0,9	0,76	0,68
X	0,66	0,68	0,75	0,74	0,84	0,8	0,83
XI	16,46	16,74	16,04	14,64	15,64	14,75	14,47
XII	3,67	3,35	3,12	3,09	3,53	3,44	3,35
XIII	1,89	1,89	1,77	1,84	2,04	2,06	2,11
XIV	0,89	0,88	0,83	0,73	0,77	0,98	1,76
XV	7,88	9,03	9,66	9,89	6,8	7,39	8,32
XVI	33,85	34,46	34,99	35,31	36,54	36,06	34,56
XVII	4,56	4,86	5,55	6,03	6,06	6,89	6,94
XVIII	4,37	4,3	4,09	4,02	4,3	4,38	4,15
XIX	0	0	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
XX	7,32	7,04	7,03	7,15	7,41	6,95	6,64
XXI	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02
XXII	0,26	0,3	0,22	0,15	0,17	0,12	0,15
Ogółem	100	100	100	100	100	100	100

I – Zwierzęta żywe i produkty poch. zwierzęcego

II – Produkty pochodzenia roślinnego

III – Tłuszcze i oleje

IV – Przetwory spożywcze

V – Produkty mineralne

VI – Produkty przemysłu chemicznego

VII – Tworzywa sztuczne i wyroby

VIII – Skóry i wyroby

IX – Drewno i wyroby z drewna

X – Ścier drzewny, papier, tektura i wyroby

XI – Materiały włókiennicze i wyroby

XII – Obuwie, nakrycia głowy itp.

XIII – Wyroby z kamienia, ceramiczne, szkło

XIV – Perły, kamienie szlachetne i wyroby

XV – Metale nieszlachetne i wyroby

XVI – Maszyny i urządzenia, sprzęt elektr. i elektrotechn.

XVII – Sprzęt transportowy

XVIII – Przyrządy i aparaty opt., fotograf., pomiar., kontr.

XIX – Broń i amunicja

XX – Różne wyr. gotowe – meble, prefabr. bud., zabawki

XXI – Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki

XXII – Wyroby gdzie indziej niesklasyfikowane

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych zaczerpniętych z WTO, International Trade Statistics 2006; WTO, International Trade Statistics 2007; WTO, International Trade Statistics 2008; WTO, International Trade Statistics 2009; WTO, International Trade Statistics 2010; WTO, International Trade Statistics 2011; WTO, International Trade Statistics 2012.

Tabela 5

Struktura towarowa importu Chin według sekcji CN w latach 2005-2011 (%)

Sekcja CN	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1	2	3	4	5	6	7	8
I	0,72	0,63	0,64	0,64	0,65	0,68	0,74
II	2,16	1,75	1,95	2,82	2,95	2,84	2,70
III	0,63	0,64	0,97	1,15	0,91	0,69	0,74
IV	0,67	0,65	0,59	0,65	0,77	0,80	0,84
V	15,87	17,59	19,27	25,20	22,17	24,55	27,39
VI	9,13	8,47	8,52	7,95	7,99	7,56	7,47
VII	7,46	7,43	7,19	6,61	7,19	6,98	6,33
VIII	0,18	0,15	0,16	0,18	0,18	0,20	0,23
IX	0,88	0,88	1,03	0,86	0,88	0,97	1,08
X	1,78	1,62	1,68	1,71	1,71	1,58	1,60
XI	4,03	3,68	2,90	2,36	2,28	2,26	2,30
XII	0,13	0,13	0,13	0,14	0,13	0,12	0,13
XIII	0,58	0,57	0,53	0,48	0,47	0,52	0,54
XIV	0,68	0,76	0,84	0,84	0,81	0,95	1,03
XV	8,58	8,21	8,99	7,47	9,37	8,06	7,34
XVI	32,36	31,97	29,96	27,09	27,08	25,62	23,31

cd. tabeli 5

1	2	3	4	5	6	7	8
XVII	3,87	4,87	4,66	4,39	5,32	5,76	5,71
XVIII	9,49	9,25	9,22	8,59	8,26	7,80	6,75
XIX	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
XX	0,41	0,40	0,45	0,39	0,45	0,44	0,36
XXI	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
XXII	0,39	0,33	0,33	0,49	0,41	1,62	3,41
Ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: Ibid.

W imporcie Chin ważne są ponadto sekcje: VI – Produkty przemysłu chemicznego (ponad 9% w 2005 r. i 7,5% w 2011 r.), VII – Tworzywa sztuczne i wyroby (około 7,5% w 2001 r. i 6,3% w 2011 r.), XV – Metale nieszlachetne i wyroby (udział tej sekcji był równy 8,6% w 2001 r. i 7,3% w 2011 r.), XVII – Sprzęt transportowy (odnotowano wzrost udziału tej sekcji w imporcie Chin z 3,9% do 5,7%) oraz XVIII – Przyrządy i aparaty optyczne, fotograficzne, pomiarowe, kontrolne (udział tej sekcji zmniejszył się z 9,5% do 6,75%).

Analizując handel zagraniczny Chin, podjęto próbę odpowiedzi na pytanie o obszary największych przewag komparatywnych Chin na rynku światowym. W badaniach zastosowano wskaźnik ujawnionej przewagi komparatywnej B. Balassy (RCA)³. Wyniki obliczeń przedstawiono w tab. 6.

Tabela 6

Wskaźnik ujawnionej przewagi komparatywnej (RCA) Chin
na rynku światowym w latach 2005-2011

Sekcja CN	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
I	1,45	1,39	1,12	1,07	1,44	1,33	1,24
II	0,60	0,62	0,57	0,34	0,41	0,41	0,41
III	0,07	0,06	0,03	0,04	0,03	0,04	0,04
IV	2,58	2,57	2,62	2,23	2,01	1,82	1,77
V	0,15	0,10	0,08	0,08	0,05	0,04	0,04
VI	0,52	0,52	0,56	0,68	0,63	0,70	0,74
VII	0,49	0,49	0,50	0,52	0,49	0,54	0,65
VIII	12,89	11,27	9,47	8,70	9,18	8,94	8,26
IX	1,31	1,35	1,08	1,10	1,03	0,79	0,63
X	0,37	0,42	0,45	0,43	0,49	0,50	0,52
XI	4,08	4,55	5,52	6,21	6,86	6,53	6,28
XII	27,94	26,33	24,74	22,48	26,19	28,60	25,39
XIII	3,24	3,31	3,34	3,83	4,30	3,94	3,91
XIV	1,31	1,16	0,99	0,87	0,94	1,03	1,71
XV	0,92	1,10	1,07	1,32	0,73	0,92	1,13
XVI	1,05	1,08	1,17	1,30	1,35	1,41	1,48
XVII	1,18	1,00	1,19	1,37	1,14	1,20	1,22
XVIII	0,46	0,46	0,44	0,47	0,52	0,56	0,61
XIX	9,68	15,98	22,18	20,10	10,03	28,05	13,28
XX	17,95	17,77	15,59	18,36	16,43	15,86	18,57
XXI	5,22	4,10	5,92	2,66	3,87	5,56	8,26
XXII	0,66	0,89	0,67	0,30	0,41	0,07	0,04

Źródło: Obliczenia własne.

³ Handel zagraniczny: metody, problemy, tendencje. Red. K. Budzowski, S. Wydymus. Wydawnictwo AE, Kraków 1999, część I, s. 10.

Należy podkreślić, że gospodarka chińska osiąga przewagę komparatywną na rynku światowym w bardzo wielu sekcjach towarowych w całym badanym okresie. Przewaga komparatywna Chin jest obserwowana w przypadku następujących sekcji: I – Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego, IV – Przetwory spożywcze, VIII – Skóry i wyroby, XI – Materiały włókiennicze i wyroby, XII – Obuwie, nakrycia głowy, XIII – Wyroby z kamienia, ceramiczne, szkło, XIV – Perły, kamienie szlachetne i wyroby, XVI – Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny, XVII – Sprzęt transportowy, XIX – Broń i amunicja, XX – Różne wyroby gotowe – meble, prefabrykaty budowlane, zabawki oraz XXI – Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki. O skali przewagi Chin na rynku światowym świadczy poziom wskaźnika RCA. O przewadze komparatywnej można mówić, gdy wskaźnik RCA przyjmuje wartość powyżej jedności, tymczasem dla Chin w kilku przypadkach wskaźnik ten osiąga wartość dwucyfrową, a dla jednej sekcji nawet powyżej dwudziestu⁴. W tym miejscu trzeba zwrócić uwagę zwłaszcza na takie sekcje, jak: XII – Obuwie, nakrycia głowy (RCA na poziomie od 22 do 29), XX – Różne wyroby gotowe – meble, prefabrykaty budowlane, zabawki (RCA równe 15,5-18,5) oraz VIII – Skóry i wyroby (RCA od 8 do 13).

2. Zaangażowanie Chin w międzynarodowy transfer kapitału

Niezwykle istotną płaszczyzną uczestnictwa w gospodarce światowej jest zaangażowanie w międzynarodowy transfer kapitału w formie ZIB, zarówno po stronie importu, jak i eksportu. Napływ kapitału zagranicznego do Chin warunkowały zapoczątkowane w końcu lat 70. XX w. reformy, przejście na początku lat 80. od polityki restrykcyjnej wobec zagranicznego kapitału do polityki zgody na obecność zagranicznych inwestorów, polityka zachęt dla inwestorów zagranicznych w połowie lat 80., a wreszcie realizowana od lat 90. polityka koncentrująca się na przyciąganiu inwestycji do branż kapitałochłonnych oraz technologicznie intensywnych. O atrakcyjności Chin jako miejsca lokaty kapitału zagranicznego decydują głównie: wielkość rynku, niskie koszty siły roboczej, a także utrzymująca się wysoka

4

W badaniach wykorzystano formułę:
$$RCA_{ij} = \frac{\frac{Ex_{ij}}{\sum Ex_{ij}}}{\frac{Im_{ij}}{\sum Im_{ij}}}$$

dynamika wzrostu gospodarczego⁵. W tab. 7 przedstawiono Chiny jako kraj lokaty kapitału w formie ZIB w latach 2001-2012.

Tabela 7

Chiny jako importer kapitału w formie ZIB w latach 2001-2012

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Napływ ZIB (mld USD)	46,9	52,7	53,5	60,6	72,4	72,7	83,5	108,3	95,0	114,7	124,0	121,1
Udział w świecie (%)	6,38	8,09	9,48	8,17	7,65	4,98	3,98	6,11	7,80	8,14	7,5	8,96

Źródło: UNCTAD, World Investment Report 2004; UNCTAD World Investment Report 2007; UNCTAD World Investment Report 2010; UNCTAD, World Investment Report 2013, www.unctad.org/wir [10.08.2013].

Jak wynika z zaprezentowanych danych w 2001 r. wartość napływu kapitału w formie ZIB do Chin to prawie 47 mld USD, co stanowiło 6,38% światowego napływu ZIB. W kolejnych latach import kapitału w formie ZIB do Chin stopniowo zwiększał się, by osiągnąć wartość 108,3 mld USD w 2008 r. W 2009 r. napływ ZIB do Chin był nieco mniejszy – 95 mld, jednak w kolejnych latach zaznaczył się wzrost importu kapitału w formie ZIB przez analizowany podmiot do 114-124 mld USD. Udział Chin w światowym napływie ZIB w całym analizowanym okresie wahał się od 3,98% do 9,48%, przy czym najmniejszy udział odnotowano w 2007 r., a największy – w 2003 r.⁶

Co ważne, Chiny stają się znaczącym eksporterem kapitału w formie ZIB. Trzeba w tym miejscu zaznaczyć, że do 2004 r. aktywność Chin jako eksportera ZIB była w zasadzie marginalna. Roczny eksport ZIB był równy kilka miliardów USD, a udział w światowym eksporcie ZIB kształtował się na poziomie poniżej 1%⁷. W 2005 r. po raz pierwszy eksport ZIB z Chin przekroczył 10 mld USD, a udział w świecie osiągnął prawie 1,5%. W kolejnych latach eksport kapitału w formie ZIB z Chin sukcesywnie i dynamicznie rósł, by w 2012 r. osiągnąć 84,2 mld USD, co dało Chinom ponad 6% udział w świecie (tab. 8). Aktywność

⁵ Szerzej na temat czynników napływu kapitału zagranicznego w formie ZIB do Chin czytaj: S. Poncet: Inward and Outward FDI in China, http://ces.univ-paris1.fr/membre/Poncet/Perso/Chapter_FDI_PONCET_dec2009.pdf [20.08.2013].

⁶ Na temat znaczenia ZIB dla rozwoju chińskiej gospodarki czytaj: J. Whalley, X. Xin: China's FDI and Non-FDI Economies and the Sustainability of Future High Chinese Growth. National Bureau of Economic Research Working Paper Series Cambridge, Working Paper No. 12249, 2006, s. 1-24. Por. także K. Davies: Inward FDI in China and its policy context, 2012. W: Columbia FDI Profiles. Red. K.P. Sauvant. VALE COLUMBIA CENTER 2012. www.vcc.columbia.edu/files/vale/documents/profiles_China_FDI_24_OC_2012_-_FINAL.pdf [7.09.2013].

⁷ China: an Emerging FDI Outward Investor, UNCTAD 2003, http://unctad.org/sections/dite_fdistat/docs/china_ebrief_en.pdf [21.08.2013].

inwestycyjna chińskich podmiotów na świecie jest związana z dynamicznym rozwojem chińskiej gospodarki, utrzymującą się nadwyżką w bilansie handlowym, rosnącym poziomem rezerw walutowych, ale również z czynnikami politycznymi, w tym zwłaszcza z polityką *go global* realizowaną od 1999 r.⁸.

Tabela 8

Chiny jako eksporter kapitału w formie ZIB w latach 2001-2012

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Odpływ ZIB (mld USD)	6,9	2,5	2,8	5,5	12,3	21,2	22,5	52,1	56,5	68,8	74,6	84,2
Udział w świecie (%)	1,0	0,38	0,51	0,62	1,46	1,50	0,99	2,70	4,91	4,57	4,45	6,05

Źródło: Ibid.

W 2012 r. skumulowana wartość napływu kapitału w formie ZIB to prawie 833 mld USD (3,65%), zaś skumulowana wartość odpływu kapitału w formie ZIB z Chin to niemal 510 mld USD (2,16%). Wydaje się, iż w kolejnych latach będzie następował dalszy wzrost aktywności Chin jako importera i eksportera ZIB zarówno w ujęciu bezwzględnym, jak i względnym (tab. 9).

Tabela 9

Skumulowana wartość zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Chinach oraz chińskich inwestycji bezpośrednich na świecie w latach 2000-2012

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ZIB w Chinach	201,5	b.d.	b.d.	b.d.	272,1	292,6	327,1	378,1	473,1	587,8	711,8	832,9
Chińskie inwestycje bezpośrednie w świecie	33,0	29,9	33,2	44,8	57,2	73,3	95,8	147,9	245,7	317,2	424,8	509,0

Źródło: Ibid.

Chiński kapitał jest inwestowany w zasadzie na wszystkich kontynentach, jednak nadal największe znaczenie mają chińskie inwestycje bezpośrednie w Azji (tab. 10). Istotnym kierunkiem dla chińskich inwestycji bezpośrednich jest również Ameryka Południowa⁹.

⁸ Na temat polityki Chin wobec działalności w zakresie eksportu ZIB czytaj: E. Haase, M. Miglans, J. Nabradi: Chinese Outbound FDI: Current and Future Role Based on the Example of Hungary, Latvia and Poland. NHH, Bergen 2008.

⁹ Szerzej na temat chińskich inwestycji bezpośrednich w Ameryce Południowej czytaj E.D. Peters: Chinese FDI in Latin America: Does Ownership Matters? Working Group on Development and Environment in the Americas, Discussion Paper No. 33, 2012, s. 16 i nast. Co ważne, jak podaje E.D. Peters, 87% kapitału chińskiego zainwestowanego w formie ZIB w Ameryce Południowej stanowi kapitał ze źródeł publicznych.

Tabela 10

Eksport kapitału w formie ZIB z Chin według kontynentów w latach 2003-2010 (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Azja	52,66	41,1	31,91	43,50	62,46	77,82	71,50	65,31
Afryka	2,74	4,11	2,84	2,82	6,04	9,84	2,48	3,05
Europa	5,07	27,4	15,60	3,39	5,66	1,61	6,02	9,87
Ameryka Południowa	36,33	24,66	46,10	48,02	18,49	6,62	12,92	15,24
Ameryka Północna	2,02	1,37	2,13	1,69	4,15	0,54	2,65	3,77
Australia i Oceania	1,18	1,37	1,42	0,56	3,02	3,58	4,42	2,76

Źródło: 2011 Statistical Bulletin of China's Outward Foreign Direct Investment, s. 82-87 oraz 2006 Statistical Bulletin of China's Outward Foreign Direct Investment, s. 53-57.

Podsumowanie

Chiny to jeden z najważniejszych podmiotów współczesnej gospodarki światowej. W latach 2001-2012 średnie roczne tempo wzrostu PKB Chin to 9,2%. W 2012 r. PKB Chin wynosił 12380 mld USD (PPP), co dało Chinom drugie miejsce w świecie. O stopniu integracji Chin z gospodarką światową świadczy intensywność i dynamika ich międzynarodowych powiązań handlowych oraz kapitałowych. Chiny są obecnie liderem światowego eksportu towarów, zajmują drugie miejsce pod względem importu. Największym odbiorcą chińskich towarów są Stany Zjednoczone oraz Unia Europejska. Głównym dostawcą towarów importowanych do Chin są Unia Europejska, Japonia oraz Korea Płd. Imponujący jest poziom oraz zakres przewagi komparatywnej Chin na światowym rynku. Utrzymująca się nadwyżka w handlu Chin jest źródłem rosnących rezerw walutowych oraz jednym z czynników pobudzających międzynarodową działalność Chin w obszarze inwestycji bezpośrednich. Należy bowiem podkreślić, że Chiny są obecnie nie tylko jednym z najważniejszych krajów lokaty kapitału w formie ZIB, ale również jednym z głównych inwestorów na rynku światowym. Chińskie inwestycje koncentrują się w dużej mierze w Azji oraz Ameryce Południowej, a ich specyfiką jest utrzymująca się przewaga kapitału ze źródeł publicznych. Wiele wskazuje na to, że w kolejnych latach znaczenie Chin w światowych przepływach towarowych oraz kapitałowych będzie nadal wzrastać.

Literatura

- Białowąs T.: Wzrost znaczenia Chin w gospodarce światowej. „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin-Polonia”, Sectio H, 2005, Vol. XXXIX, nr 8.
- China: an Emerging FDI Outward Investor, UNCTAD 2003, http://unctad.org/sections/dite_fdistat/docs/china_ebrief_en.pdf [21.08.2013].
- CIA World Factbook, <http://www.indexmundi.com/g/g.aspx?c=ch&v=66> [30.08.2013].
- Davies K.: Inward FDI in China and its policy context, 2012. W: Columbia FDI Profiles. Red. K.P. Sauvant. VALE COLUMBIA CENTER 2012. www.vcc.columbia.edu/files/vale/documents/profiles_China_FDI_24_OC_2012_-_FINAL.pdf [7.09.2013].
- Haase E., Miglans M., Nabradi J.: Chinese Outbound FDI: Current and Future Role Based on the Example of Hungary, Latvia and Poland. NHH, Bergen 2008.
- Handel zagraniczny: metody, problemy, tendencje. Część I. Red. K. Budzowski, S. Wydymus. Wydawnictwo AE, Kraków 1999.
- Peters E.D.: Chinese FDI in Latin America: Does Ownership Matters? Working Group on Development and Environment in the Americas, Discussion Paper No. 33, 2012.
- Poncet S.: Inward and Outward FDI in China, http://ces.univ-paris1.fr/membre/Poncet/Perso/Chapter_FDI_PONCET_dec2009.pdf [20.08.2013].
- Whalley J., Xin X.: China's FDI and Non-FDI Economies and the Sustainability of Future High Chinese Growth. National Bureau of Economic Research Working Paper Series Cambridge, Working Paper No. 12249, 2006.

DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL TRADE AND CAPITAL RELATIONS OF CHINA IN THE BEGINNING OF THE 21ST CENTURY

Summary

The Chinese economy is one of the most dynamically developing subjects of the world economy in the 21st century. One can observe more and more active participation of China in international division of labour and globalization processes, especially international trade and transfer of capital. A considerable change of China's position in contemporary world economy results from economic reforms and high economic growth. China's membership in the World Trade Organization is also an important stimulus for its integration with the world economy. The development of international trade and capital relations of China in the beginning of the 21st century has been presented.